

també *la bāl d'ōra*, indistintament, del llogaret i par-ròquia i de tot aquell trajecte de la conca del riu (1933 i 1954, XII, 127.8); mai no ho he sentit amb *ō*, ni sense la doble accentuació (que és el que implicaria la errònia grafia *Aiguadora*, que ha circulat en algunes publicacions de geògrafs i d'excursionistes).

MENCIONS ANT. 839: *Odera* enumerat com una de les paròquies en l'Acta C.SdUrg, (dins l'ordre geogràfic que correspon a aquest lloc), i en la seva còpia del S.XIII ed. PPujol, n^o87. 1043: «--- ipsum quod comparavit Suniario genitori meo --- eccl. Sti. Saturnini --- in *Genebrōs* et eccl. Sti. Michaelis, q.v. de *Marcingago* ['Marcenyac'] --- in ape. Valle*Lortensis* --- afr. Aquil. --- in terres de Espedal --- torrente qui discurrit de ipsos Cherols usque in *Odera*; Mer. Fonte Bullidura; Occ. in *rivo de Odra*; Circi, R.Rossell; Mer. *Silva Seminada* ['Selva-sembrada'] vel parr. de *Cleriana*; Occ. parr. de *Besora* --- sive de *Gulangano* ['Guilanyà'], Circi in parr. de Galten, sive in *Monte Busine* ---» document copiat a l'arx. de Solsona, 1964: i ja SerraV. l'havia publicat en el *BCEC* 1909, 302, datant-lo de 1044.

1068: «alodio de Cheroi in com. Urg., in ape. de *Navazes*, afr. Occid. in *flumine de Odera*» (Arx. Sols.). 1094 i 1095: «alaude de *Odera*» (Arx. Sols., més context a l'art. *Ogern*). 1098: «in *Odra*» afr^o de *Correà* (Arx. Sols. més context a l'art. *Correà*).

S.XII s.d.: «lo mas de la Sala d'*Oora*» cit. amb La Corriu comprovat en el facs., PPujol, *Docs.Vg.Urgell* 4.11). En la llista de censos de Besora c. 1200, veig: «lo capellà d'*Ora*» (lín. 61), «St. Martí d'*Ora*» (34) i també la grafia diplogràfica; «St. Cília d'*Obora*» i «lo Mas de Verdeger d'*Obora*» (lín. 34, 25) (en canvi no figura en el Capbreu de Navès (de fi S. XI), aquell c.l. a. 1200, copiats tots dos personalment, dels mss. originals, a l'arx. de Sols. 1964).

Algunes altres notícies, més modernes o més indirectes, es trobaran, encara en Font i Rius, p.657, n.1, i en els §§ 45 i 47; utilitat geogràfica, però valor filològic molt escàs i gens fidedigne en una nota de Esteve Montanyà «*La Valldora o Vall de Lord*». En tot cas és absolutament insostenible la confusió que algun d'ells sembla voler fer entre els noms *Lord* i *Ora* (<*Ódera*), absolutament inconexos en el terreny lingüístic, i també ben separats geogràficament (12 k. línia recta, amb el riu Cardener-Aigua-de-Valls, entremig, i les gegantescas serres de Busa i dels Bastets).

El nom ÒDERA>*Ora*, ja fou recollit abans de la Reconquesta, primer per Ptolemeu, i després per una font mohometana. El geògraf greco-egipci escriví Οὐδουρα (II, 6, 71) com a nom d'una ciutat dels Ἰακετανοί (Holder III, 17, Ukert, p. 425, Schulten i Tovar, *Iberische Landeskunde* III, i, 443), que hom sol identificar amb els Jacetans; ja el millor editor de

Ptolemeu, K.Müller, s'adonà que es tractava de l'Aigua d'Ora.²

Cert que hi havia hagut molta vacil·lació, però no per bones raons geogràfiques sinó per ignorància dels erudits, nom d'*Ἰακετανοί* i de la vall d'Ora, que tothom trobava disfressat en la forma *Aiguadora* fallaçment catalana; de tota manera ja P. de Marca, fins anant a les palpentes, ja proposava identificar amb Cardona (no errant gaire la punteria), i si Othmer es nega a acceptar la identificació de K.Müller, és natural, perquè aquest col·lector era enterament ignorant de la geografia catalana i dels elements de la lingüística romànica general.

Però com que s'havien fet moltes conjetures —fins al punt que d'altres ho suposaven, veurem, prop de Barcelona ciutat (!)— també Schulten i Tovar van esmaperduts. En realitat aquesta identificació s'imposa, fins i tot si la col·locació en la terra dels jacetans fos segura: car en els arts. *Àneu*, *Cirés*, *Gósol*, *Isona*, ja hem vist que els arqueòlegs vacil·len en els límits de les àrees tribals; sense comptar que l'error de còpia per Ἰακετανοί per Λακετανοί és facilíssim; i la vall d'Ora es troba indiscutiblement al bell mig de la terra dels lacetans.

De la notícia mahometana en dóna compte Millàs Vallicrosa dient que «*Oura* o *Ura* castell de la jurisdicció de Barcelona fou pres per Lop Ben Mohammed, senyor de Lleida l'any 897-8, segons Ibn Hayyan f° 90 i 95» («Textos Musulmans relatius a la Cat. Carolíngia», p.31), sembla que dóna entenen que el defensava el nostre Comte Guifre el Pelós —això ja menys clar.³

També aquí tots els historiadors han anat a l'endevineta per vagues semblances dels noms, d'ençà que Sanpere i Miquel (1897), prenent ingènuament el terme àrab de sign. 'jurisdicció' en el sentit de 'rodalia' de Bna., digué que era *Valldaura* (!). Altres pal·lotegen amb 'Santpedor' o 'Besora' de 'Ripollès' (cf. Coll Alentorn, *Guifre el Pelós*; Rovira Virgili, *Hist.N.de Cat.* III, 181, 183).

És sabut que per aquells anys el front de combat contra els moros era més enllà del Llobregat, en tota la línia. Atacant ells des de Lleida és natural que s'esforcessin per pendre una posició en la comarca del Cardener; recordem que ja Lluís el Piadós, prop d'un segle abans, havia fet repoblar (doncs zona cristiana ben pacífica) Cardona i Casserres.

Tots, desorientats per aqueixes fantàstiques identifications, i per la ignorància geogràfica de la Vall d'*Ora*; fins Millàs (arabista mediocre, bon hebraista), donen entenen que en el text àrab hi ha un diftong inicial. Res d'això: la grafia àrabiga 'wr' és la representació normal d'un so com -*ūra* o bé *ōra*, vocal simple amb un valor irisat entre *ū* oberta i *o* (tancada o oberta). És a dir: ja la pron. en català modern, del nom *Ora*, castell central de la Vall d'Ora: